

ÚVODNÉ ZAMYSLENIE

V minulom roku vyšiel prológový zborník *Prekladateľské listy – listy* preto, lebo som chcel naznačiť osobnú, angažovanú formu komunikácie tých, čo o ňu majú záujem, s konkrétnymi adresátmi v rámci prekladateľskej obce, čitateľmi či kultúrnymi alebo spoločenskými inštitúciami – ako historicky prvá samostatná platforma pre študentské prekladové a teoretické práce a zároveň pre doktorandské štúdie na Slovensku. V jeho úvode som ďakoval vedeniu Filozofickej fakulty Univerzity Komenského za poskytnuté finančné prostriedky na jeho vydávanie a Literárnemu fondu za organizačné i finančné zabezpečenie Prekladateľskej univerziády. Dnes by som chcel obom inštitúciám odkázať, že nevykladajú svoje prostriedky nadarmo práve naopak, zborník vyvolal veľký ohlas u študentov i doktorandov, keďže dostali prakticky bezplatne možnosť aspoň raz do roka predviesť, čím sa vo svojej prekladateľskej a vedeckej práci zaoberajú. Zdôrazňujem, také niečo na pravidelnej báze u nás doteraz ešte neexistovalo, preto si túto možnosť treba vážiť a zveľaďovať ju čo najdlhšie.

Moja snaha o vydávanie *Prekladateľských listov* vyvierala z dvoch prameňov: v prvom konkrétnom a prozaickom rade poskytnúť študentom priestor na publikovanie, prospešný pre ich ďalšie uplatnenie. V druhom rade vychádzala z tragického, ale reálneho faktu, že v našej spoločnosti, a zrejme aj v globálnom rozmere, sa humánne odbory, programy i celkovo myslenie odsunuli na vedľajšiu a navyše slepú koľaj. Ako píše Š. Pecho vo svojej veľmi poučnej *Knihe o poznaní seba a hlbších súvislostiach ľudského bytia* súčasná spoločnosť dospela k dvom hlavným cieľom dobového modelu kultúry: 1) Udržiavať nás v tom, aby sme o svete nerozmýšľali na základe vlastného úsudku a neopierali sa o vlastnú identitu. 2) Pútať našu pozornosť, a tak nám brániť rozmyšľať o sebe samých, aby sme zotrvali v nepoznaní seba.

Predmetom nášho záujmu, pričom parafrázujem niektoré závery Š. Pecha, je preklad vo všetkých jeho súvislostiach, no predovšetkým však ako humanitný, spoločenský a kultúrny fenomén do značnej miery zasahujúci do spoločenského vedomia a zároveň ovplyvňujúci myslenie ľudí. V *Prekladateľských listoch* je preto mojím zámerom (nezabúdam však, že tento zámer mi pomáhajú napĺňať moje dve doktorandky ako zodpovedné editorky a redaktorky) vniesť aspoň trochu svetla na spomínanú zaslepenú koľaj a na publikujúcich študentov pôsobiť tak, aby vyjadrovali svoj vlastný úsudok, opierali sa o vlastné poznanie, vlastnú skú-

senosť a vyjadrovali len svoje autorské myšlienky. Ide mi o to, aby sa vo svojich prácach pokúšali o autorský prienik do podstaty predmetu svojho skúmania a do podstaty prekladateľskej činnosti ako takej, aby z toho vznikali súčasné autorské výstupy, postavené predovšetkým na osobnej skúsenosti a sebareflexii aj vo vzťahu k spoločnosti, v chápaní jej aktuálnych problémov a potrieb. Celkom isto mi nejde o teoretizovanie o predmete, teda o preklade, ale o pochopenie ľudskej (humánnej) činnosti, ktorá sa za týmto predmetom skrýva, o odhaľovanie nedostatkov v jej praktickej i sociologickej oblasti.

Takisto nejde ani o vybíjanie sa v citovaní zdrojov a v ich nekonečnom prepisovaní, sumarizovaní, spracúvaní a prepracúvaní a navyše o vymieňanie si citácií s kolegami na báze: ja teba, ty mňa. Stručne a jasne ide mi o to, aby študenti pri svojej práci vychádzali zo sebareflexie, spätne hodnotili seba a svoju vedeckú činnosť, lebo len tak môžu zdokonaľovať seba a následne azda aj iných.

Do druhého zväzku zborníka *Prekladateľské listy* redaktorky zaradili dohromady 23 príspevkov. Z toho je 11 pôvodných štúdií a 12 prác zo XVII. ročníka Prekladateľskej univerziády: 6 umeleckých prekladov, 3 odborné preklady a 3 kritiky prekladu. Diapazón spracovaných tém je veľmi široký, siaha od skúmania špecifik prekladania prózy amerických autorov etnických skupín, cez zhodnotenie stavu vydávania detskej literatúry po roku 2000 na Slovensku z hľadiska ideového a prekladateľského, slovenský preklad audiovizuálnych textov, ktorého kvalita sa po roku 1989 zhoršila, kritiku prekladu, až po konkrétne problémy tlmočenia. S uspokojením môžem konštatovať, že všetky príspevky, či už teoretické alebo praktické, zodpovedajú naznačenému smerovaniu k sebareflexii, vyjadrovaniu vlastných názorov, podložených vlastným výskumom, navyše s ohľadom na spoločenské pomery a potreby. Navyše ma veľmi potešilo, že všetci študenti pri uvažovaní o svojej téme siahli po domácich zdrojoch translatickej poznania, predovšetkým k prácam najvýznamnejších predstaviteľov svetovo uznávanej Nitrianskej školy prekladu.

Na záver si dovoľím povedať, že pevná zakotvenosť v domácich jazykových a všeobecne duchovných zdrojoch, v tradíciách, v národnej kultúre, teda nie v zdrojoch mimo našej kultúry, motivuje študentov k tomu, aby nepodliehali záporným vplyvom zvonku, aby sa bránili rituálnemu preberaniu cudzieho za každú cenu a bez uváženia a vždy sa snažili siahnuť najprv do často nepoznanej domácej pokladnice. A navyše takto formovaná osobnosť by sa nemala orientovať len na seba, ale mala by aj aktívne reagovať na stav prekladateľskej kultúry okolo seba, byť schopná poukazovať na očividné nedostatky v tejto oblasti, ale hlavne ich vidieť aj s širšom národnom meradle, čím by sa nepochybne mohla stať významnou zložkou celkovej duchovnej a mravnej obrody spoločnosti.

Alojz Keníž